

Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
PEDRO CRUZ VILLALÓN
11 päivänä syyskuuta 2014¹

Asia C-441/13

**Pez Hejduk
vastaan
EnergieAgentur.NRW GmbH**

(Handelsgericht Wienin esittämä ennakkoratkaisupyyntö)

Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue — Tuomioistuimen toimivalta siviili- ja kauppaoikeuden alalla — Asetus N:o 44/2001 — 5 artiklan 3 alakohta — Toimivalta sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa — Tekijän taloudelliset oikeudet — Internetissä jaetut sisällöt — Kriteerit sen paikkakunnan määrittämiseksi, missä vahinko sattui — ”Paikallistamaton” vahinko

1. Tässä asiassa Handelsgericht Wien kysyy unionin tuomioistuimelta, millä kriteerillä tai kriteereillä tuomioistuimen toimivalta määräytyy tapauksessa, jossa tekijän taloudellisia oikeuksia on loukattu internetissä, kun vahingon ilmenemispaidan maantieteellistä sijaintia ei ole mahdollista määrittää. Toisin kuin asiassa Pinckney annetussa tuomiossa,² jossa unionin tuomioistuimen käsiteltävänä olleessa tapauksessa oli vaarana tekijän taloudellisten oikeuksien loukkaaminen CD-musiikkilevyjen internetissä toisintamisen ja levityksen seurauksena, nyt esillä oleva asia liittyy valokuvan tekijän, jonka töitä on levitetty internetsivulla ilman tämän suostumusta, taloudellisiin oikeuksiin.
2. Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa annetulla direktiivillä 2001/29/EY³ suojattujen valokuvien levittämiseen verkossa liittyy hyvin erityyppisiä piirteitä kuin tavaran verkkokauppaan. Kyse on levittämisestä, jonka on vaikeaa sanoa ilmenevän yhdellä tai usealla alueellisesti paikallistettavalla paikkakunnalla. Vahinko pikemminkin päinvastoin jää ilmenemättä, toisin sanoen leviää laajalle, eikä sitä näin ollen voida paikallistaa, mikä vaikeuttaa asetuksen (EY) N:o 44/2001⁴ 5 artiklan 3 alakohdassa tarkoitettun sen paikkakunnan sijainnin määrittämistä, missä vahinko sattui.
3. Esillä olevassa asiassa unionin tuomioistuimella on näin ollen tilaisuus ratkaista, onko tämän asian kaltaisissa olosuhteissa, joissa on sattunut ”paikallistamaton” vahinko internetin välityksellä, kun on kyse tekijän taloudellisesta oikeudesta, sovellettava asiassa Pinckney annetussa tuomiossa jo vahvistettua yleistä kriteeriä vai onko asiaa sen sijaan syytä lähestyä toisella tapaa.

1 — Alkuperäinen kieli: espanja.

2 — Tuomio Pinckney (C-170/12, EU:C:2013:635).

3 — 22.5.2001 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/29/EY (EYVL L 167, s. 10).

4 — Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 44/2001 (EYVL 2001, L 12, s. 1).

I Asiaa koskevat oikeussäännöt

4. Asetuksen N:o 44/2001 johdanto-osan 2, 11, 12 ja 15 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”2) Eräät tuomioistuimen toimivaltaa ja tuomioiden tunnustamista koskevien kansallisten sääntöjen väliset erot vaikeuttavat sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa. Säännökset, joiden avulla voidaan yhdenmukaistaa tuomioistuimen toimivaltaa siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa koskevat säännöt ja yksinkertaistaa muodollisuudet, jotta niissä jäsenvaltioissa annetut tuomiot, joita tämä asetus sitoo, tunnustetaan ja pannaan täytäntöön nopeasti ja yksinkertaisin menettelyin, ovat välttämättömiä.

--

11) Tuomioistuimen toimivaltaa koskevien sääntöjen ennustettavuuden on oltava hyvä, ja niiden on perustuttava periaatteeseen, jonka mukaan toimivaltainen tuomioistuin määräytyy pääsääntöisesti vastaajan kotipaikan perusteella, ja vastaajan kotipaikan tuomioistuin on aina toimivaltainen, lukuun ottamatta joitakin tarkoin rajattuja tapauksia, joissa riidan kohteen tai osapuolten sopimusvapauden vuoksi jokin muu liittymäperuste on oikeutettu. Oikeushenkilöiden kotipaikka olisi määriteltävä itsenäisesti yhteisten sääntöjen avoimuuden lisäämiseksi ja toimivaltaristiriitojen välttämiseksi.

12) Asianmukaisen lainkäytön helpottamiseksi tai tuomioistuimen ja riita-asian läheisen yhteyden vuoksi tulisi olla vaihtoehtoisia toimivaltaperusteita vastaajan kotipaikan mukaan määräytyvän toimivaltaperusteen lisäksi.

--

15) Lainkäytön yhdenmukaisuus edellyttää, että rinnakkaiset oikeudenkäynnit saadaan mahdollisimman vähiin ja on varmistettava, ettei kahdessa jäsenvaltiossa anneta keskenään ristiriitaisia tuomioita. --”

5. Toimivallan määräytymistä koskevat säännökset sisältyvät asetuksen II lukuun, joka sisältää 2–31 artiklan.

6. Asetuksen N:o 44/2001 II luvun 1 jaksoon, jonka otsikko on ”Yleiset säännökset”, kuuluvan 2 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Kanne henkilöä vastaan, jonka kotipaikka on jäsenvaltiossa, nostetaan hänen kansalaisuudestaan riippumatta tuon jäsenvaltion tuomioistuimissa, jollei tämän asetuksen säännöksistä muuta johdu.”

7. Asetuksen N:o 44/2001 samaan jaksoon sisältyvän 3 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisen jäsenvaltion tuomioistuimessa ainoastaan tämän luvun 2–7 jakson säännösten nojalla.”

8. Asetuksen II luvun 2 jaksoon, jonka otsikkona on ”Erityinen toimivalta”, sisältyy erityisesti sen 5 artikla. Kyseisen 5 artiklan 3 alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisessa jäsenvaltiossa:

--

3) sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko sattui tai saattaa sattua.”

II Tosiseikat

9. Pez Hejduk on arkkitehtuurivalokuvaukseen erikoistunut ammattivalokuvaaja, ja hänen kotipaikkansa on Itävallassa. Uransa aikana Hejduk on toteuttanut useita eri valokuvateoksia itävaltalaisen arkkitehdin Georg W. Reinbergin työstä.

10. Reinberg piti 16.9.2004 Saksaan sijoittautuneen yrityksen EnergieAgenturin järjestämän seminaarin yhteydessä esitelmän, jota varten hän käytti useita Hejdukin valokuvia, jotka esittivät joitakin hänen töistään. Asiakirja-aineiston perusteella kyseisten valokuvien esittämiselle ja käytölle oli saatu etukäteen tekijän suostumus.

11. EnergieAgentur, joka ylläpitää internetsivua www.energieregion.nrw.de ja vastaa sillä julkaistusta sisällöstä, levitti aiemmin mainitut Hejdukin valokuvat internetsivullaan. Valokuvat olivat yleisön saatavilla, ja ne oli mahdollista ladata suoraan kyseiseltä sivulta ilman, että Hejduk olisi missään vaiheessa antanut suostumustaan.

12. Saatuaan tietää näistä seikoista Hejduk nosti EnergieAgenturia vastaan kanteen Handelsgericht Wienissä, joka on asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuimien. Kantaja vaatii, että vastaaja veloitetaan maksamaan 4 050 euroa korvauksena vuodesta 2004 lähtien aiheutuneesta vahingosta sekä vastaamaan tuomion julkaisemisesta aiheutuvista kuluista.

13. EnergieAgentur on vedonnut toimivallan puuttumiseen sillä perusteella, että Handelsgericht Wienillä ei ole kansainvälistä toimivaltaa. Vastaajan mukaan asiassa toimivaltaisista ovat saksalaiset tuomioistuimet, koska sen kotipaikka on Düsseldorfissa ja sen internetsivulla käytetään kansallista ylätasoa verkkotunnusta ".de".

III Ennakkoratkaisukysymys ja asian käsittely unionin tuomioistuimessa

14. Pääasian oikeudenkäynnin asianosaisten esittämien lausumien perusteella Handelsgericht Wien päätti esittää unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymyksen, jonka sanamuoto on seuraava:

”Onko tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohtaa tulkittava siten, että asiassa, joka koskee tekijänoikeuden lähioikeuksien loukkaamista sillä tavoin, että valokuvaa on pidetty katsottavissa internetsivulla, jota ylläpidetään muun kuin sen jäsenvaltion, jossa oikeudenhaltijan kotipaikka on, ylätasoa verkkotunnuksen alla, toimivaltaisista ovat vain tuomioistuimet

— siinä jäsenvaltiossa, jossa väitetyn loukkaajan toimipaikka on, sekä

— siinä jäsenvaltiossa, johon internetsivu sisältönsä puolesta on suunnattu?”

15. Kirjallisia huomautuksia ovat esittäneet pääasian oikeudenkäynnin asianosaiset, Tšekin tasavallan, Portugalin tasavallan ja Sveitsin valaliiton hallitukset sekä Euroopan komissio.

IV Asianosaisten lausumat

16. Hejduk katsoo, että asiassa Pinckney vahvistettua oikeuskäytäntöä on täydennettävä, sillä hänen mukaansa kyseisessä asiassa ei käsitelty esillä olevan kaltaista tilannetta. Hänen mielestään tilanteessa, jossa internetissä aiheutettu vahinko on ”paikallistamaton”, 5 artiklan 3 alakohtaan mukaisen toimivaltaperusteen pitäisi mahdollistaa se, että vahinkoa kärsinyt henkilö voi vaatia korvausta kaikista aiheutuneista vahingoista oman kotipaikkansa tuomioistuimissa. Hän vetoaa näkemyksensä tueksi

unionin tuomioistuimen tuomiossa eDate Advertising ym.⁵ vahvistamaan oikeuskäytäntöön.

17. EnergieAgentur vetoaa asiassa Pinckney annettuun tuomioon ja katsoo, että esillä olevassa asiassa voidaan soveltaa kyseisessä ratkaisussa omaksuttua lähestymistapaa. Kyse on viime kädessä alueellisesti rajatusta tekijänoikeudesta, ja sellaisena sitä koskevat asiassa Pinckney annetussa tuomiossa vahvistetut rajat, joiden perusteella korvausta voidaan vaatia vastaajan kotipaikan valtiossa ja valtiossa, jossa vahingon aiheuttanut syy-yhteydessä oleva tapahtuma on sattunut, ja sen lisäksi ainoastaan kussakin valtiossa aiheutuneista vahingoista.

18. Tšekin tasavalta ja Sveitsin valaliitto kehottavat unionin tuomioistuinta ulottamaan tuomiossa eDate Advertising ym.omaksutun ratkaisun koskemaan esillä olevan kaltaista tilannetta hyvän lainkäytön vaatimusten ja tuomioistuimen kansainvälistä toimivaltaa koskevien säännösten soveltamisen ennakoitavuuden vuoksi. Niiden mielestä tämä asia on mahdollista ratkaista ottamalla käyttöön vahinkoa kärsineen henkilön intressien keskuksen kriteeri, jonka perusteella määräytyy paikkakunta, jossa kantaja voi vaatia korvausta kaikista aiheutuneista vahingoista.

19. Portugalin tasavalta puolustaa toisenlaista kantaa mutta myöntää kuitenkin, että tämä asia ei ole samanlainen kuin asiassa Pinckney esillä ollut tilanne. Portugalin tasavallan mukaan valokuvien levittämiseen internetissä liittyvän vaikeuden vuoksi unionin tuomioistuin pitäisi hyväksyä valokuvien saatavuuteen perustuva liittymäperuste. Kyseisen perusteen epäluotettavuuden vuoksi Portugalin tasavallan mielestä 5 artiklan 3 alakohdan mukainen toimivalta on kuitenkin rajattava esillä olevan kaltaisessa tilanteessa yksinomaan sen paikkakunnan tuomioistuimille, missä vahingon aiheuttanut syy-yhteydessä oleva tapahtuma on sattunut.

20. Komissio puolestaan katsoo, että asiassa Pinckney annettua tuomiota voidaan soveltaa esillä olevassa asiassa, mutta siitä riippumatta kyseisen tuomion soveltaminen tässä tapauksessa aiheuttaa käytännön vaikeuksia. Komission mielestä asiassa Pinckney annettuun tuomioon sisältyvän ratkaisun perusteella Hejduk voisi nostaa kanteen itävaltalaisissa tuomioistuimissa mutta ainoastaan Itävallan alueella aiheutuneista vahingoista. Tämä rajoitus voi tilanteessa, jossa vahinko on aiheutunut valokuvien internetissä levittämisen seurauksena, osoittautua komission mukaan tehottomaksi, sillä Hejdukilla tai toimivaltaisella itävaltalaisella tuomioistuimella ei ole asianmukaisia keinoja, jotta ne voisivat rajata tarkasti sen toimivallan Itävallassa sattuneisiin vahinkoihin. Näissä olosuhteissa komissio pitää mahdollisena rajata asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdassa tarkoitettun erityisen toimivallan yksinomaan sen paikkakunnan tuomioistuimille, missä vahingon aiheuttanut syy-yhteydessä oleva tapahtuma on sattunut.

V Asian tarkastelu

21. Kuten edellä on todettu, tähän asiaan liittyy varsin monimutkainen tulkintaa koskeva vaikeus. Unionin tuomioistuimella on ollut tilaisuus käsitellä internetin aiheuttamia ongelmia kansainvälisen yksityisoikeuden säännösten soveltamisessa, mutta ei koskaan esillä olevan kaltaisessa tilanteessa. Lyhyesti sanottuna tässä tapauksessa on päätettävä, mikä oikeuskäytännössä hyväksytyistä lukuisista eri lähestymistavoista sopii parhaiten internetissä toteutettuihin tekijän taloudellisten oikeuksien erilaisiin loukkauksiin.

22. Vaikka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa ainoastaan mahdollisuuteen käyttää kahta liittymäperustetta (vastaajan kotipaikkaa ja valtiota, johon internetsivun sisältö on suunnattu), asianosaiset ja asian käsittelyyn osallistuneet valtiot ovat tuoneet esille muita mahdollisia liittymäperusteita, joita tässä asiassa voitaisiin soveltaa ja joita tarkastelen seuraavaksi.

5 — C-509/09 ja C-161/10, EU:C:2011:685.

A *Intressien keskuksen kriteeri*

23. Tšekin tasavalta ja Sveitsin valaliitto ovat puolustaneet mahdollisuutta ulottaa tuomiossa eDate Advertising ym. vahvistettu oikeuskäytäntö koskemaan esillä olevaa asiaa. Katson kuitenkin jäljempänä selostettavista syistä, ettei tätä kriteeriä voida hyväksyä.

24. Tuomiossa eDate Advertising ym. unionin tuomioistuin ratkaisi ongelman, joka liittyi henkilöllisten oikeushyvien loukkaamiseen internetissä. Kuten tiedetään, kysymystä oli käsitelty ennen internetin yleistymistä aikaisemmassa oikeuskäytännössä, konkreettisesti tuomiossa Shevill.⁶ Kyseisessä ratkaisussa todettiin, että silloisen Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 3 kohdan perusteella vahingonkärsijä voi vaatia korvausta sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahingon aiheuttanut syy-yhteydessä oleva tapahtuma oli sattunut (loukkaavasta tiedosta vastaavan kustantajan kotipaikka), ja vahingon ilmenemispaikan tuomioistuimessa, ja tämä kriteeri riippui loukkaavan tiedon sisältävän tiedotusvälineen alueellisesta jakelusta.⁷ Tässä jälkimmäisessä tapauksessa tuomioistuin on toimivaltainen tutkimaan yksinomaan sen alueella nimenomaisesti aiheutuneet vahingot, ja tätä seikkaa voidaan selvittää tiedotusvälineen jakelu- ja myyntimäärien perusteella kyseisessä valtiossa.⁸

25. Asiassa eDate Advertising ym. unionin tuomioistuimen ratkaistavana oli vastaava tilanne kuin asiassa Shevill ym., mutta verkkomedian tapauksessa. Tällaisissa olosuhteissa vahinko oli esillä olevan tapauksen tavoin ”paikallistamaton”, sillä media oli saatavilla missä tahansa jäsenvaltiossa, minkä vuoksi oli vaikeaa ja jopa mahdotonta soveltaa käytännössä mitä tahansa loukkaavan ilmoituksen alueellista vaikutusta koskevaa mittausmenetelmää. Tämä sai unionin tuomioistuimen luomaan uuden kriteerin, joka perustuu vahingon kärsineen henkilön intressien keskuksen, jonka perusteella määräytyy paikkakunta, missä tämä voisi nostaa kanteen, ja mikä tärkeintä, vaatia korvausta vahingosta kokonaisuudessaan.⁹

26. On tärkeää huomata, että tuomiossa eDate Advertising ym. viitattiin yksinomaan henkilöllisten oikeushyvien loukkaamiseen. Näin on siksi, että päinvastainen tilanne voisi tehdä asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdan tarkoituksen tyhjäksi. Yhtäältä vahingon kärsineen henkilön intressien keskuksen kriteerissä annetaan merkitystä median saatavuudelle, ja tämän tekijän unionin tuomioistuin on jättänyt huomiotta tai se on rajoittanut sitä useissa yhteyksissä, myös muissa yhteyksissä kuin asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdan tapauksessa.¹⁰ Se, että media on saatavilla paikkakunnalla, jolla vahingon kärsineen henkilön intressien keskus on, antaa mahdollisuuden nostaa kanne tässä valtiossa ja lisäksi vaatia korvausta aiheutuneesta vahingosta kokonaisuudessaan, mikä voi muuttaa huomattavan paljon 5 artiklan 3 alakohdassa tarkoitettua toimivaltaperusteella tavoiteltua tasapainoa. Toisaalta on otettava myös huomioon intressien keskuksen kriteerin ja forum actoris -toimivaltaperusteiden välinen läheinen yhteys, sillä intressien keskus on useimmissa tapauksissa, joskaan ei aina,¹¹ paikkakunnalla, jolla vahingon kärsineellä henkilöllä eli asian kantajalla on kotipaikka.

6 — Tuomio Shevill ym. (C-68/93, EU:C:1995:61).

7 — Tuomio Shevill, tuomion 30–33 kohta.

8 — Tuomio Shevill, (EU:C:1995:61, 30 ja 31 kohta).

9 — Tuomio eDate Advertising ym., (EU:C:2011:685, 48 kohta).

10 — Unionin tuomioistuin on nimenomaisesti sulkenut tämän tekijän pois muun muassa tuomiossa Pammer ja Hotel Alpenhof (C-585/08 ja C-144/09) (EU:C:2010:740, 69–75 kohta) ja 5 artiklan 3 alakohdan tapauksessa rajoittanut sitä huomattavasti, kuten em. tuomiossa eDate Advertising ym., (EU:C:2010:740, 51 kohta).

11 — Tällainen oli tilanne yhdessä tapauksessa tuomiossa eDate Advertising ym., sillä kantajan kotipaikka oli Yhdysvalloissa mutta tämän intressien keskus sijaitsi Ranskassa.

27. Juuri vahingon kärsineen henkilön intressien keskuksen kriteeriin liittyvien riskien vuoksi katson, ettei sitä ole syytä soveltaa tekijän taloudellisiin oikeuksiin, myöskään silloin kun kyse on ”paikallistamattomista”vahingoista, jotka on aiheutettu internetin välityksellä. Unionin tuomioistuin on hylännyt tämän mahdollisuuden teollisoikeuksien tapauksessa tuomiossa Wintersteiger¹² ja myös käsitellessään tekijän taloudellisiin oikeuksiin kohdistuneita ”paikallistettavia” vahinkoja.¹³ Mielestäni tämä ratkaisu on tehtävä myös esillä olevan kaltaisessa tapauksessa, jossa väitetään, että tekijän taloudelliseen oikeuteen on kohdistunut ”paikallistamaton” vahinko.

B Kohdentamiskriteeri

28. Sekä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin että Hejduk katsovat, että se, että kyseessä olevat valokuvat on heidän väittämällään tavalla suunnattu Itävaltaan, on peruste itävaltalaisen tuomioistuinten toimivallalle. En usko, että myöskään tämä lähestymistapa voisi menestyä.

29. Mahdollisuutta todeta sen valtion tuomioistuin toimivaltaiseksi, jonne loukkaava toiminta on suunnattu, on tarkasteltu useissa kansallisissa tuomioistuimissa ja oikeuskirjallisuudessa.¹⁴ Se on – kuten tiedetään – myös asetuksessa N:o 44/2001 käytetty kriteeri 15 artiklan 1 kohdan c alakohdassa kuluttajansuojaa koskevien asioiden osalta säädetyn erityisen toimivaltaperusteen tapauksessa.¹⁵ Julkisasiamies Jääskinen esitti sen soveltamista painavin perustein ratkaisuehdotuksessa Pinckney antamassaan,¹⁶ ja vaikka unionin tuomioistuin hylkäsi sen kyseisessä tapauksessa, se on soveltanut sitä erilaisissa muissa yhteydessä, jotka kuitenkin muistuttavat esillä olevaa asiaa, eli tuomioissa L’Oréal¹⁷ Donner¹⁸ ja Football Dataco ym.¹⁹

30. Sen sijaan tuomiossa Pinckney unionin tuomioistuin hylkäsi kohdentamiskriteerin, kun se nimenomaisesti totesi, että ”päinvastoin kuin asetuksen [N:o 44/2001] 15 artiklan 1 kohdan c alakohdassa, – – kyseisen asetuksen 5 artiklan 3 alakohdassa ei muun muassa vaadita, että kyseinen toiminta olisi suunnattu asiaa käsittelevän tuomioistuimen jäsenvaltioon”.²⁰

31. On selvää, että tämä tuomion Pinckney kohta on jossain määrin tulkinnanvarainen,²¹ mutta nähdäkseni sen sanamuodosta käy selvästi ilmi unionin tuomioistuimen tarkoitus jättää kohdentamiskriteeri pois asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdasta tulkittaessa. Kohdentamiskriteeriä on käytetty niissä toimivaltaperusteissa, joissa taloudellista toimintaa on edeltänyt selvä aikomus tarjota tavaroita tai palveluja siinä jäsenvaltiossa, johon toiminta suuntautuu. Näin ollen katson, että kyseisessä tuomiossa Pinckney hylätään lähtökohtaisesti mahdollisuus ulottaa kohdentamiskriteeri koskemaan tilannetta, jossa sopimussuhteen ulkopuolella aiheutetut vahingot perustuvat immateriaalioikeutta koskevien taloudellisten oikeuksien loukkaamiseen.

12 – Tuomio Wintersteigen (C-523/10, EU:C:2012:220).

13 – Tuomio Pinckney (EU:C:2013:635).

14 – Ks. esim. Ranskan Cour de cassationin asia (Com. 13.7.2010, nro 06-20-230) sekä näkemys, jonka on oikeuskirjallisuudessa esittänyt muun muassa Treppoz, E., ”Croniques. Droit européen de la propriété intellectuelle”, *Revue Trimestrielle de Droit Européen*, 4 2013.

15 – Ks. tuomio Pammer ja Hotel Alpenhof (EU:C:2013:740).

16 – Ks. erityisesti julkisasiamies Jääskisen ratkaisuehdotus asiassa Pinckney (C-170/12 EU:C:2013:400, 61–65 kohta).

17 – Tuomio L’Oréal ym., (C324/09 EU:C:2010:757, 65 kohta).

18 – Tuomio Donner (C-5/11, EU:C:2012:195, 27 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

19 – Tuomio Football Dataco (C-173/11, EU:C:2012:377, 39 kohta).

20 – Tuomio Pinckney (EU:C:2013:635, 42 kohta).

21 – Ks. De Miguel Asensio, P., ”Tribunales competentes en materia de infracciones de derechos patrimoniales de autor cometidas a través de Internet”, *La Ley – Unión Europea*, 11 2014, 5 kohta.

32. Pitäisi vielä selvittää, olisiko kohdentamiskriteeriä sovellettava tilanteessa, jossa selvästi ja kiistatta toiseen jäsenvaltioon suunnattu yleisölle välittäminen aiheuttaa ”paikallistamatonta” vahinkoa. Mielestäni tässä ei kuitenkaan ole kyse tällaisesta tapauksesta, sillä asiakirja-aineiston mukaan pääasian oikeudenkäynnin vastaaja ei ole missään vaiheessa suunnannut vahingon aiheuttajaksi väitettyä toimintaa muihin jäsenvaltioihin. Tämän vuoksi katson, ettei tästä olettamasta ole tarpeen lausua.

C Aluekriteeri ja tuomio Pinckney

33. Koska intressien keskuksen kriteeri ja kohdentamiskriteeri on hylätty, on seuraavaksi tarkasteltava tuomiossa Pinckney omaksuttua ratkaisua, jonka soveltamista esillä olevassa asiassa sekä Portugalin tasavalta että komissio puoltavat, joskin eri näkökulmista.

34. Tuomiossa Pinckney unionin tuomioistuimen oli otettava kantaa asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdan tulkintaan tapauksessa, jossa musiikkiteoksen tekijä vaati korvausta ilman tämän suostumusta tapahtuneesta teoksen toisintamisesta CD-levyille ja myöhemmin internetissä levittämisestä aiheutuneista vahingoista.

35. Tuomiossa Pinckney liittyvänä vaikeutena oli tuomiossa eDate Advertising ym. ja tuomiossa Wintersteiger annetun oikeuskäytännön soveltaminen tekijän taloudellisiin oikeuksiin. Kuten edellä on jo todettu, tuomiossa eDate Advertising ym. oli määritettävä paikkakunta, missä vahinko on aiheutunut, kun henkilöllisiä oikeushyviä on loukattu internetissä, kun taas tuomiossa Wintersteiger keskityttiin immateriaalioikeuksien loukkauksiin, tarkemmin tavaramerkkiloukkaukseen. Unionin tuomioistuin antoi kummassakin tilanteessa erilaisen ratkaisun. Kun henkilöllisten oikeushyvien tapauksessa se piti voimassa niin sanotun mosaiikkisäännön ja poikkeuksen, joka koskee paikkakuntaa, jolla vahingonkärsijän intressien keskus sijaitsee (ja jolla tämä voi vaatia korvausta aiheutuneesta vahingosta kokonaisuudessaan), tuomiossa Wintersteiger se päätti soveltaa immateriaalioikeuksien loukkauksiin tiukkaa alueperiaatetta ja rajata paikkakunnan, missä vahinko aiheutui, valtioon tai valtioihin, joissa oikeus on suojattu (tosin sanoen sinne, missä oikeus on rekisteröity).

36. Tekijänoikeuteen sovelletaan alueperiaatetta samalla tavoin kuin immateriaalioikeuksiin. Siihen liittyy kuitenkin kaksi erityispiirrettä, jotka vaikeuttivat sen luonnehdintaa tuomiota Pinckney ratkaistaessa: suojan saaminen ei edellytä merkitsemistä rekisteriin, ja lisäksi sitä suojataan kaikissa jäsenvaltioissa direktiivillä 2001/29.²² Näin ollen kyse on oikeudesta, jolla on samoja piirteitä kuin tuomiossa eDate Advertising sekä tuomiossa Wintersteiger esillä olleilla oikeuksilla, sillä tekijän taloudellisia oikeuksia voidaan loukata kaikissa jäsenvaltioissa (kuten henkilöllisiä oikeushyviä), mutta niiden suojaaminen toteutetaan valtioiden tasolla ”alueellisilla segmenteillä” samalla tavoin kuin teollisoikeudellinen suoja. Voidaan sanoa, että tekijänoikeudet muodostavat Euroopan unionissa joukon kuhunkin valtioon alueellisesti rajattuja oikeuksia, jotka yhdessä käsittävät koko unionin alueen.

37. Tuomiossa Pinckney unionin tuomioistuin korosti tekijänoikeuden alueperiaatetta, toisin sanoen omaksui vastaavan lähestymistavan kuin tuomiossa Wintersteiger. Tuomion 39 kohdassa unionin tuomioistuin totesi, että ”tekijän taloudellisiin oikeuksiin kuten kansalliseen tavaramerkkiin liittyviin oikeuksiinkin sovelletaan alueperiaatetta”. Tämän jälkeen se toi esille, että direktiivillä 2001/29 on yhdenmukaistettu tekijänoikeudet, mikä merkitsee sitä, että ”kussakin [jäsenvaltiossa] saatetaan syyllistyä sovellettavassa aineellisessa oikeudessa tarkoitettuun loukkaukseen”. Unionin tuomioistuin

22 — Ks. tältä osin julkisasiamies Jääskisen ratkaisuehdotus Pinckney (EU:C:2013:400, 44–50 kohta.

totesi, että asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohtaa sovellettaessa paikkakunta, missä vahinko on aiheutunut, on kuvatus kaltaisessa yhteydessä paikkakunta, missä tekijän taloudellinen oikeus, johon kantaja vetoaa, on suojattu ja missä väitetty vahinko voi ilmetä. Kyseisen valtion tuomioistuimet ovat toimivaltaisia tutkimaan ainoastaan sen alueella aiheutuneen vahingon.²³

38. Lyhyesti sanottuna tuomiossa Pinckney perustuvaan oikeuskäytäntöön liittyy kolme erityispiirrettä, joiden perusteella tuomioistuimen toimivallan on todettava määräytyvän tekijän taloudellisen oikeuden rajat ylittävän loukkauksen tapauksessa: aineellinen suoja, tosiasiallinen suoja ja alueeseen rajoittuva suoja. Toimivalta tutkia sitä, onko tekijän taloudellisen oikeuden loukkaamisen seurauksena aiheutunut vahinkoa, kuuluu ainoastaan sen valtion tuomioistuimelle, jonka alueella oikeus on suojattu ja jossa loukkaus on tosiasiallisesti vaarassa ilmetä, ja ainoastaan kyseisessä valtiossa aiheutuneiden vahinkojen osalta.

39. Kyseisen oikeuskäytännön soveltaminen tässä asiassa ei ole täysin ongelmaton. Vaikka Hejdukin tekijänoikeus on suojattu Itävallassa ja vaikka hänen tosinnetut ja luvottomasti internetissä levitetyt valokuvansa ovat saatavilla Itävallassa, on vaikeaa ja kenties mahdotontakin määrittää ainoastaan kyseisessä valtiossa aiheutuneet vahingot. Toisin kuin tuomiossa Pinckney, jossa tekijänoikeuden loukkaus tapahtui CD-levyjen toisintamisella ja sittemmin myynnillä internetissä mihin tahansa jäsenvaltioon, nyt esillä olevassa asiassa viitataan vahinkoihin, joiden ilmenemistä on vaikeaa todeta, sillä pelkkä valokuvan saatavuus internetissä ei anna mitään viitteitä vahingon sijaintipaikasta. Tuomiossa Pinckney aiheutuneet vahingot olivat seurausta taloudellista korvausta vastaan tehdystä suorituksesta (CD-levyjen valmistus ja myöhemmin myynti verkkokaupassa), kun taas tässä asiassa ei ole kyse korvausta vastaan tehdystä suorituksesta vaan yrityksen toteuttamasta yleisölle välittämisestä.

40. Näin ollen se, että tuomiossa Pinckney hyväksytyyn kaltaiseen ratkaisuun annettaisiin esillä olevan kaltaisessa tapauksessa, johtaisi komission toteamalla tavalla joko siihen, että kantajalta evättäisiin mahdollisuus nostaa kanne Itävallassa, koska hänen tekijänoikeuttaan ei ole loukattu Itävallassa tai koska loukkauksen selvyyden puutteellisuus, tai siihen, että kaikki aiheutuneet vahingot hyväksyttäisiin korvattaviksi, koska loukkausta on mahdotonta jakaa alueellisille segmenteille mikä olisi viime kädessä vastoin tuomiossa Pinckney todettua.

D Esillä olevassa asiassa sovellettava kriteeri

41. Nähdäkseni asiassa Pinckney annetun tuomion soveltaminen automaattisesti tilanteeseen, jossa vahinko on ”paikallistamaton”, voi olla tehotonta. Ratkaisu, johon unionin tuomioistuin päätyi kyseisessä asiassa, vastaa niitä tilanteita, joissa tekijänoikeuden loukkauksen uhka tai tosiasiallinen loukkaus ilmenee selvästi jollakin maantieteellisellä alueella, vaikka käytetty media olisi internet. Kuitenkin silloin, kun vahinko on ”paikallistamaton” teostyyppin tai sen välittämiseen käytetyn median seurauksena, katson Portugalin tasavallan ja Euroopan komission esittämällä tavalla, ettei asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdassa tarkoitettua vahingon ilmenemispaikan kriteeriä ole mahdollista soveltaa. Tällaisessa tilanteessa tämä säännös on perusteena ainoastaan sellaisten tuomioistuinten toimivallalle, joiden alueella vahingon aiheuttanut syy-yhteydessä oleva tapahtuma on sattunut.

42. Tämä ratkaisu sopii mielestäni parhaiten yhteen asetuksen N:o 44/2001 tavoitteiden, kuten hyvän lainkäytön tavoitteen, kanssa.²⁴ Kriteeri, joka velvoittaa kantajan rajaamaan vaatimuksensa sellaisten aluekriteerien mukaisesti, joiden määrittäminen on vaikeaa ellei mahdotonta, ei ole asetuksen N:o 44/2001 hengen mukainen. Kuten komissio on katsonut, kantaja ei voi esillä olevan kaltaisessa tilanteessa esittää tarkistettavissa olevia seikkoja, jotka rajaisivat täsmällisesti aiheutuneet vahingot yksinomaan siihen valtioon, jossa niitä vaaditaan korvattaviksi. Tämä johtaisi siihen, että kyseisen

23 — Tuomio Pinckney, (EU:C:2013:635, 43 kohta). Ks. samaa doktriinia seuraavat tuomio Hi Hotel, (C-387/12, EU:C:2014:215, 39 kohta) ja Coty Germany (C-360/12, EU:C:2014:1318, 55 kohta).

24 — Ks. asetuksen N:o 44/2001 johdanto-osan 12 perustelukappale sekä mm. tuomio Wintersteiger, (EU:C:2012:220, 27 ja 31 kohta).

valtion tuomioistuin velvoittaisi korvaamaan todellisuudessa aiheutunutta vahinkoa pienemmän korvauksen tai suuremman, jolloin se ylittäisi unionin tuomioistuimen tällaisissa tilanteissa edellyttämän aluekriteerin rajat. Komissio väittää perustellusti, että tuomiossa Pinckney perustuvan oikeuskäytännön soveltaminen esillä olevaan asiaan pitää sisällään vakavan riskin siitä, että toimivaltainen tuomioistuin ylittää toimivaltansa.

43. Lisäksi kyseisen tuomioon Pinckney perustuvan oikeuskäytännön soveltaminen tässä asiassa olisi mielestäni omiaan osaltaan aiheuttamaan oikeudellista epävarmuutta oikeudenkäynnin molemmille asianosaisille. Kantaja ei voisi olla mitenkään varma sellaisen oikeudenkäynnin lopputuloksesta, jossa asiaa käsittelevän tuomioistuimen toimivaltaa rajoittavia kriteerejä ei ole mahdollista tarkistaa. Yhtä kyseenalaisessa tilanteessa olisi vastaaja, joka joutuisi vastaamaan useissa oikeusriidoissa eri jäsenvaltioissa, joissa on sattunut ”paikallistamaton” vahinko, tai yhdessä ainoassa, mutta ilman minkäänlaista varmuutta kunkin tuomioistuimen toimivallan laajuudesta. Mielestäni tämä lopputulos ei sovi yhteen asetuksen N:o 44/2001 yleisten tavoitteiden kanssa eikä liioin 5 artiklan 3 alakohdassa tarkoitetun erityisen toimivaltaperusteen täsmällisempien tavoitteiden kanssa.

44. Kuten asetuksessa N:o 44/2001 samoin kuin unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä todetaan, 5 artiklan 3 alakohdan tarkoituksena on tarjota oikeuspaikka, jolla on läheinen yhteys riita-asian kannalta merkityksellisiin tosiseikkoihin.²⁵ Tämä läheisen yhteyden perusteella asian ratkaisevalla tuomioistuimella on paremmat valmiudet käsitellä kantajan vaatimuksia ja vastaajan puolustautumisperusteita. Tämä läheinen yhteys menettää kuitenkin merkityksensä, kun tosiseikat eivät mahdollista vahingon ”paikallistamattomuuden” vuoksi vahingon näyttämistä toteen tavanomaisin todistuskeinoin. Se olisi mahdollista vain aiheutuneen vahingon murto-osan osalta, eikä asian ratkaiseva tuomioistuin voisi siten saada kokonaiskäsitystä aiheutuneesta vahingosta, mikä voisi vaikeuttaa sen käsiteltävänä olevan asian kokonaisarviointia. Tällä tavoin menetetään hyöty siitä, että tuomioistuimella on läheinen yhteys riita-asian tosiseikkoihin, ja sen myötä asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohta jää tehottomaksi.

45. Kun tällaisissa olosuhteissa internetissä on aiheutettu ”paikallistamatonta” ja tekijän taloudellisia oikeuksia loukkaavaa vahinkoa, paras ratkaisu on mielestäni hylätä mahdollisuus vaatia korvausta sen valtion tuomioistuimissa, missä vahinko on ilmennyt, ja rajoittaa ainakin kyseisen asetuksen 5 artiklan 3 alakohtaan perustuva toimivalta sen valtion tuomioistuimille, joissa vahingon aiheuttanut syy-yhteydessä oleva tapahtuma on sattunut. Tämä mahdollisuus ei myöskään millään tavoin sulje pois asetuksen 2 artiklassa tarkoitettua foorumia; sen mukaan voidaan kääntyä myös sen jäsenvaltion tuomioistuinten puoleen, jossa vastaajalla on kotipaikka. Vaikka suurimmassa osassa tapauksia molemmat kriteerit johtavat samaan foorumiin (kuten esillä olevassa asiassa), näin ei ole kaikissa tapauksissa.

46. On selvää, että yleisölle välittämisen tilanteessa, jossa vahinkoa aiheuttava toiminta on saanut alkunsa jäsenvaltiossa ja suuntautuu selvästi ja kiistatta toiseen jäsenvaltioon tai toisiin jäsenvaltioihin, voitaisiin pohtia mahdollisuutta täsmentää tai täydentää edellä esittämäni ehdotusta.²⁶ Kuten olen jo todennut tämän ratkaisuehdotuksen 32 kohdassa, tästä ei kuitenkaan ole kyse Handelsgericht Wienin tässä ennakkoratkaisumenettelyssä esittämässä tapauksessa, sillä vastaaja ei ole missään vaiheessa päättänyt suunnata riidan taustalla olevaa välittämistä Itävaltaan. Näin ollen on mielestäni tarpeetonta lausua liittymäperusteesta tilanteesta, jossa toiminta on suunnattu toiseen jäsenvaltioon tai toisiin jäsenvaltioihin.

25 — Ks. asetuksen N:o 44/2001 johdanto-osan 12 perustelukappale.

26 — Samalla tavoin kuin olisi myös pohdittava, voidaanko tuomiossa Pinckney perustuvaa oikeuskäytäntöä soveltaa tekijän moraalisten oikeuksien rajat ylittävään loukkaukseen. Ks. tältä osin Kur, A., en Conflict of Laws in Intellectual Property, The CLIP Principles and Commentary, Oxford, OUP, 2013, 2:203.C10–.

47. Näin ollen ehdotan unionin tuomioistuimelle, että esillä olevan kaltaisissa olosuhteissa, joissa kantajalle on aiheutunut tekijän taloudellisia oikeuksia loukkaava ”paikallistamaton” vahinko internetin välityksellä, asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdan mukaisesti toimivaltaisista ovat sen paikkakunnan tuomioistuimet, missä vahingon aiheuttanut syy-yhteydessä oleva tapahtuma on sattunut.

VI Ratkaisuehdotus

48. Ehdotan näin ollen, että unionin tuomioistuin vastaa Handelsgericht Wienin esittämään ennakkoratkaisukysymykseen seuraavasti:

Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohtaa on tulkittava siten, että asiassa, joka koskee tekijänoikeuden lähioikeuksien loukkaamista internetissä, minkä seurauksena aiheutuu ”paikallistamaton” vahinko, jonka maantieteellistä sijaintia ei voida määrittää luotettavien näyttöä koskevien vaatimusten mukaisesti, toimivaltaisista ovat sen paikkakunnan tuomioistuimet, missä vahingon aiheuttanut syy-yhteydessä oleva tapahtuma on sattunut.